

**Zsigmond Barna Pálnak, az Európai Uniók Ügyek Minisztériuma
parlamenti államtitkárának a LXXII. COSAC plenáris ülésen elmondott
beszéde**

(Budapest, Országház, 2024. október 28.)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Intézményi átmenet vagy átalakulás?

A magyar uniós elnökség lehetőség arra, hogy véleményt formáljunk az Európai Unió jövőjéről szóló vitákban, azokat alakítsuk, és ha szükséges, a változás hangját is képviseljük. Amellett, hogy képviseljük Magyarország érdekeit és közvetítő szerepet töltünk be a tagállamok között, ebben az időszakban mérleget is érdemes vonnunk.

Erre a feladatra különösen alkalmas a nemzeti parlamentek közötti párbeszéd, hiszen Európa nem csak Brüsszelben, hanem a fővárosokban is rejlik. Magyarország egy különleges helyzetben vette át az unió soros elnökségét, amikor az európai parlamenti választásokat követően egy intézményi átmenet is zajlik, év végén pedig a Lisszaboni Szerződés 15. évfordulója is elérkezik, ami önmagában is jó alkalom lenne arra, hogy elgondolkodjunk az Európai Unió szerkezeti kérdéseiről.

Adódik a tehát kérdés, hogy a folyamatban lévő intézményi átmenetből milyen intézményi átalakulás, vagy átalakítási kísérlet következik, és ezek a változások hogyan formálhatják át az Európai Unió hétköznapi működését. A magyar elnökség, ahogy minden uniós intézmény és tagállam abban érdekelt, hogy a jelenleg már hat hónapja zajló intézményi átmenet mielőbb sikeresen lezáruljon, és folytatódhasson az uniós jogalkotási munka.

Helyzetértékelés

Engedjék meg, hogy egy rövid helyzetértékeléssel kezdjem a felszólalásom. Mára szinte minden releváns szereplő számára egyértelmű, hogy az Európai Unió lemaradt a globális versenytársakkal szemben. Ennek több oka van: többek között a gazdasági válság, az energiaválság, az elhibázott szankciók, a migrációs válság félrekezelése, a koronavírus-járványra adott rossz válaszok és az orosz-ukrán háború.

Még ha az európai lemaradást kiváltó okokkal kapcsolatban eltérőek is a vélemények, az biztos, hogy a lemaradás tényét ma már senki sem kérdőjelezi meg, az erről szóló gazdasági mutatók is magukért beszélnek. Abban viszont már eltérőek az álláspontok, hogy milyen megoldási javaslatokkal érdemes kezelni a versenyképességi válságot.

A magyar uniós elnökség képviseletében úgy látjuk, hogy létfontosságú az unió és tagállamai termelékenységének és ezáltal versenyképességének javítása és a növekedés ösztönzése. Meggyőződésünk, hogy kontinensünk rangját és súlyát vissza kell állítani a világban.

Ehhez illeszkednek a miniszter úr által említett elnökségi prioritások, csak említés szinten: egy Új Európai Versenyképességi Megállapodást tervezünk elfogadni; koncentrálunk az európai védelempolitika megerősítésére; egy következetes és érdemeken alapuló bővítéspolitika érdekében járunk el; fellépünk az illegális migráció megfékezése érdekében; részt veszünk a kohéziós politika jövőjének kialakításában;

fókuszba helyezzük a gazdaságközpontú uniós agrárpolitikát; kiemelt figyelmet szentelünk a demográfiai kihívások kezelésére.

A magyar uniós elnökség alapvető célkitűzése, ha úgy tetszik, horizontális célkitűzése, hogy javítsunk a versenyképességi helyzeten. Ezért célunk egy Új Versenyképességi Megállapodásról szóló Budapesti Nyilatkozat elfogadása az állam-, illetve kormányfők informális ülésén (2024. november 8.).

Minden szakpolitikai területen próbálunk olyan kihívásokat azonosítani, amik az Európai Unió versenyképességét korlátozzák, vagy az Európai Unió versenyképességét rontják, és azonosítani olyan intézkedéseket, amelyekkel javítani tudunk Európai versenyképességén.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Magyarország európai uniós tagságát nemzeti konszenzuson alapuló történelmi sikerként éltük meg húsz éve, és a nehézségek ellenére így gondolunk rá ma is. A csatlakozásunk egy olyan döntés volt, amelynek akkor sem volt és ma sincsen alternatívája. Meggyőződésünk volt és maradt, hogy az európai integráció által Magyarország csak nyerhet.

Az európai integrációval nem nemzeti önrendelkezésünket és függetlenségünket kívántuk feladni – éppen ellenkezőleg.

A régió nemzetei a csatlakozást úgy képzelték el, hogy egyes hatáskörök átruházása, illetve közös gyakorlása révén együtt erősebbek lehetünk, mint külön-külön. Nem a nemzetállamok meghaladása, hanem azok megerősítése volt a célkitűzésünk. Mi azért dolgozunk ma is, hogy az Európai Unió olyan lehessen, amilyennek az alapító atyák elképzelték.

Napjainkban azonban egyre inkább egy központosított és átpolitizált intézményrendszer kerül el a tagállamok felett, ami szembe megy a korábbi elképzeléseinkkel.

Franciaország és Németország tavaly szakértői munkacsoportot hozott létre az uniós bővítését elősegítő intézményi reformokra vonatkozó ajánlások megfogalmazása céljából. A munkacsoport előállt egy jelentéssel, melyben a szakértők – a két ország kormányától hivatalosan függetlenül – az EU föderalista jellegét erősítő intézményi és döntéshozatali reformjavaslatokat tettek.

A dokumentum három fő területen fogalmaz meg javaslatokat: a jogállamiság védelmére vonatkozóan, az intézményi reformok tekintetében, illetve az EU mélyítésének és bővítésének lehetséges forgatókönyvei kapcsán. A szerzők létrehoznának egy „társult tag” státuszt, amelyben a tagállamok részt vennének az egységes piacban, de a mélyebb politikai integrációban nem, és az „egyre szorosabb egység” elve sem kötné őket.

Egyre több ilyen típusú, a szerződések szellemiségével szembemenő dokumentum születik, és abszurdnak tekinthető, hogy Brüsszelben ezeket valódi népképviselői

felhatalmazás nélkül egyre jobban komolyan veszik, megkerülve ezzel a nemzeti parlamenteket is.

Zajlik egy vita arról is, hogy alkalmazzuk-e a szerződések azon rendelkezéseit, melyek a szubszidiaritás elvéről szólnak.

A szubszidiaritás elvének tényleges alkalmazásáról nagyon komoly ellentét alakult ki a szuverenisták és a föderatív Európában gondolkodók között. A szubszidiaritás régóta szerepel a szerződésekben, de sem a jogalkotásban, sem az Európai Unió Bíróságának a gyakorlatában nem igazán látjuk.

Az Országgyűlés aktívan részt vesz a szubszidiaritás ellenőrzésében – ez kiderült a COSAC jelentéséből is. A szubszidiaritási fenntartások terén több ország parlamentje is jelezte, hogy bizonyos esetekben hatékonyabb lenne a jogszabályok nemzeti vagy regionális szinten történő kezelése. Sokszor a javasolt uniós intézkedések nem feltétlenül hoznak hozzáadott értéket, és sok esetben a nemzeti hatáskörökön belül maradó kérdésekben is túlzott uniós beavatkozás történik. Magyarország számára is kulcsfontosságú, hogy az EU és a nemzeti kormányok közötti kompetenciahatárok világosak legyenek és tartsák tiszteletben azokat.

Köszönjük a nemzeti parlamentek uniós bizottságainak munkáját, amely nagyban hozzájárul az Európai Unióról szóló nemzeti vitákhoz és a magyar uniós elnökség sikeréhez is.

Tisztelt Hallgatóság!

Draghi-jelentés

Európa versenyképességéről komoly párbeszéd indult meg a magyar uniós elnökség alatt, például a sokat emlegetett Draghi-jelentés is foglalkozik a kérdéssel. Azonban alapvetően hibás, ha azt mondjuk, hogy az Európai Unió csak akkor lesz versenyképes, ha a jelenleginél sokkal több nemzetek fölötti elemet tartalmaz.

A Draghi-jelentés helyzetértékelésével a legtöbb ponton egyetértünk: Európa komoly változások előtt áll, a világkereskedelem lassul, a geopolitika töredezetté válik, a technológiai változások felgyorsulnak, a régóta bevált üzleti modellek megkérdőjeleződnek, átalakulnak a függőségi viszonyok, az olcsó orosz energiáról történő leválás után Európában a legdrágább az energia, növekszik az infláció és demográfiai válsággal is küzd a kontinens.

Ami a megoldási javaslatokat illeti, azoknak egy részével egyetérthetünk, egy másik részével, amelynek elemei egy föderális Európai Uniót feltételeznek, nem tudunk azonosulni. Bizonyos gazdaságpolitikai megoldási javaslatokkal már nem értünk egyet, ilyen például a közös hitelfelvétel (Németország és Hollandia sem támogatja), vagy a szuverenitásunkat sértő egyhangú döntéshozatal feladása.

Az Európai Unióban az alapító atyákhoz hűen éppenséggel a politikai konszenzuskeresés kultúrájának a megerősítésére lenne szükség. Nem a vétó eltörlésében kellene gondolkodni, hanem azon, hogy még azokban az esetekben, ahol egyébként az egyhangúság nem szükséges, hogyan lehet konszenzus vagy konszenzus

közeli döntést hozni úgy, hogy a tagállamok közötti politikai, gazdasági nézetkülönbségeket feloldják.

Összességében sajnos, ha mérleget vonunk, akkor azt láthatjuk, hogy a brüsszeli intézmények egyre nagyobb hatásköröket szereznek maguknak, a nemzetállamok kárára. Sokszor ez egyfajta ideológiai nyomásgyakorlásra vonatkozó igénnyel is társul a részükről.

A politikai konszenzus megteremtésének lehetőségét tovább rontotta a közelmúltban az is, hogy bizonyos demokratikusan megválasztott konzervatív erőket cordon sanitaire mögé zárt az Európai Parlament és kihagyta a Patriótákat a bizottsági helyek elosztásánál, pedig a Patrióták 86 képviselővel 14 országból és 15 párttal az Európai Parlament harmadik legnagyobb frakcióját alkotják.

A konzervatívok ráadásul konstruktívan állnak az uniós intézményrendszerhez. Egy olyan Európát képzelnek el, amely szuverén nemzetállamokra épül, és a nemzetekben gyökerező legitim intézmények révén működik együtt. Elkötelezett a béke és a párbeszéd mellett, megvédi és megbecsüli európai identitását, hagyományait és szokásait, a valódi szabadságjogok, alapvető jogok és az emberi méltóság védelmezője. A csatlakozó pártok elszántak a határok megvédése, az illegális migráció megállítása mellett, összhangban az európai polgárok túlnyomó többségének az akaratával.

Egy olyan Európai Uniót képzelnek el, amely nem lép túl kompetenciáin, betartja a szubszidiaritás és az arányosság elvét, illetve megszünteti a nemzeti szuverenitás támadását az európai költségvetésen keresztül nyomásgyakorlással, elutasítja a nemzeti szuverenitásnak az európai intézmények felé történő minden további feladását, tiszteletben tartja a nemzetek vétőjogát.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

EP

Az Európai Parlament feladata kezdettől fogva a konzultáció, a tartalmas és előremutató viták lefolytatása az Unió szempontjából kulcsfontosságú kérdésekben, emellett az uniós intézmények demokratikus felügyelete transzparens és nyomon követhető módon.

Az Európai Unió fejlődésének és mélyülésének velejárója volt az Európai Parlament hatáskörének bővülése, amelyet lehet pozitívan és negatívan is értékelni, hisz mindkettőre vannak példák, ugyanakkor a polgárok érdekeinek képviselete minden körülmények közt elsődleges feladat kellene maradjon.

Egyértelmű, hogy a hatáskörök szélesedése nem hozta magával a demokratikus legitimitás növekedését.

Az Európai Parlamentre ma jellemző vádaskodó, gyakran személyeskedő hangvételt megengedő, a konstruktivitást nélkülöző viták szembemennek az intézmény azon alapvető funkciójával, hogy becsatornázza a polgárok akaratát az uniós döntéshozatalba, és garantálja a többi intézmény Szerződések szerinti működését.

Az Európai Parlament jogköreinek bővülése ráadásul sok esetben a nemzeti parlamentek kárára valósul meg, az Európai Parlament ilyen értelemben hatásköröket von el a nemzeti parlamentektől.

EB

Az Európai Bizottság is egyre inkább politikai aktorrá vált. Szerződésekben rögzített szerepe szerint a Bizottság az unió politikailag semleges végrehajtó szerveként kellene, hogy előmozdítsa az EU általános érdekeinek érvényesülését azáltal, hogy jogszabályjavaslatokat dolgoz ki, érvényt szerez a már elfogadott uniós jogszabályoknak, végrehajtja a szakpolitikákat és az uniós költségvetést. A gyakorlatban azonban az idő előrehaladtával a végrehajtói szerep halványulni látszik, és egyre erősödnek a Bizottságot, mint politikai szereplőt definiáló hangok.

Az Európát érő számos kihívást – legyen az egészségügyi, gazdasági vagy biztonsági – és az azokra adandó gyors reakció iránti igényt a Bizottság saját politikai szerepvállalásának igazolására és növelésére használja fel, ami káros Európa számára.

Az uniós értékek lazán definiált fogalmai szintén a politikai boszorkányüldözés alapjául szolgálnak a Bizottság számára egyes tagállamokkal szemben.

Az unió politikai irányairól és ambícióiról kizárólag a demokratikusan megválasztott állam- és kormányfőket tömörítő Európai Tanács dönthet. Az Európai Bizottságnak a vezetők által megszabott irányokat szolgáló jogszabályok révén kell segítenie az uniót, nem pedig önálló politikai napirendet követve. A jelenlegi geopolitikai kihívások sem hatalmazzák fel a Bizottságot az önálló politikai cselekvésre, ahogy a közös értékekre hivatkozva sem lehet elfogult kampányokat indítani egyes tagállamok ellen.

Jól példázza a politikai bizottsági megközelítést mind von der Leyen elnök a magyar miniszterelnök elnökségi programbemutatót követő strasbourgi beszéde, mind az a tény, hogy a biztosok központi döntés alapján nem vesznek részt a magyarországi informális elnökségi programokon. Elfogadhatatlan az is, hogy hatalmas pénzbírságra büntetik Magyarországot azért, mert az emberek véleményével összhangban nem akarja befogadni a bevándorlókat. Az ilyen típusú intézkedések, párosulva a rossz döntések által kiváltott, schengeni rendszerben keletkező problémákkal, erősen rombolják a polgárok unióba vetett általános bizalmát.

Az Európai Unió csak akkor lehet sikeres, ha mindannyian a közösen felállított szerződéses szabályokat követjük.

Tisztelt Közgyűlés!

A jövő

Végezetül szólnék néhány szót az Európai Unió jövőjéről. Az unió esetleges intézményi reformjairól az elmúlt másfél évben élénk vita zajlott mind a Tanácsban, mind a tágabb nyilvánosságban.

Magyarország a viták során mindig is hangsúlyozta, hogy a megújításnak azt a célt kell szolgálnia, hogy az Európai Unió jövőállóvá váljon. Ehhez szorosan kapcsolódik a magyar tanácsi elnökség említett versenyképességi célkitűzése is.

Nem értünk egyet azokkal a véleményekkel, hogy a Szerződések sürgős módosítására lenne szükség, mint ahogy azokkal sem, amelyek a belső reformokról való gondolkodást a szerződésmódosítás kérdésére korlátozzák.

A reformokról szóló vita gyakran az uniós értékekre és a döntéshozatali folyamatokra fókuszál, azonban először is az uniós szakpolitikákkal és a költségvetési kérdésekkel

kell számot vetni, hiszen ezek erősen hatnak az EU globális versenyképességére, melynek javítása minden tagállam közös célja. Erről a közös célkitűzésről a magyar elnökség által a különböző tanácsi formációkban szervezett tematikus eszmecserék keretében is megbizonyosodhattunk.

Ezzel szemben a döntéshozatali reform kérdése jelentős mértékben megosztja a tagállamokat. Magyarország is azok közé tartozik, akik szerint a jelenleg is egyhangú döntéshozatalt igénylő területek létfontosságú nemzeti érdekeket érintenek, emiatt nem támogatható a minősített többséggel történő döntéshozatal kiterjesztése további területekre.

Az Európai Unió egyik fő értéke, hogy a politikai álláspont-különbségekre politikai megoldásokat talál, így pedig – az egyhangúsággal meghozott döntéseknek köszönhetően – ténylegesen képes „egy hanggal” képviselni a tagállamokat. Ez a képesség azonnal veszélybe kerülne, ha az EU ezeket a különbségeket eljárási válaszokkal, vagy egyes tagállamok véleményének megkerülésével kezelné. Emellett csökkentené az EU nemzetközi legitimitását, ha nevében olyan megnyilvánulások is elhangozhatnának, amellyel nem mindegyik tagállam ért egyet.

A magyar elnökség továbbra is arra fog törekedni, hogy elősegítse a szakpolitikák jövőjéről szóló egyeztetéseket, amelyben számítunk a tagállamok és a nemzeti parlamentek együttműködésére is. Hisszük, hogy a most zajló intézményi átmenet a magyar elnökség hozzájárulásával zökkenőmentes lesz, és az Európai Unió jövőjéről szóló vitákat konstruktív mederben tudjuk lefolytatni a következő időszakban, a tagállamok szuverenitását tiszteletben tartva és megerősítve, annak érdekében, hogy Európa újra a béke és a jólét kontinense legyen.

Tegyük közösen újra nagyra Európát! Köszönöm, hogy meghallgattak.